

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Nona. De Ventis, & procellis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

Sed juxta Conimb. hic Tract. 5. cap. 2. hoc non habet Locum in secunda Iride, vel ut ita loquor in Iride Iridis, cujus colores, supremus, & infimus, inverso modo se habent, nam supremus est purpureus, & puniceus infimus, medius tamen semper est viridis, cujus rationem moment petendam ex natura & ratione speculorum, ex quibus res per imaginum reflexionem videntur, & dextera apparent sinistra, & e converso qua de re vide Vitellium propof. 72. suae Perspectivae. Reliquae particulae in nube rorida, &c. patent usque ad illud (*apparens nobis*) pro cuius declaratione sciendum, Iridem non cadere sub nostrum aspectum nisi finis inter nubem, in qua apparet Iris, & Solem, constituti ut vult Aristoteles hic lib. 3. cap. 4. & suadetur, quia cum nubes nobis sit quasi speculum a quo fit ad oculum nostrum reflexio Luminis, per lineam rectam in medio diaphano nequit inter jacere, inter nos, & Solem, quia tantum illustratur ea parte, qua Solem conspicit, & versus nos est opaca nubes, quomodo in eo potest nobis appere Iris? Neque etiam Sol potest interjacere inter nos & nubem, alias Iris non apparebit, quia juxta communem sententiam maxima distantia in qua Iris videri potest est ad tria miliaria.

XIV. Iris autem quae apparet interposito Sole inter nubem, & nostrum aspectum, ad minimum distabit a nobis octodecim gradibus quibus in terra respondent 1125. miliaria ad scribendo singulis gradibus 62. miliaria, & dimidium cum Ptolomaeo, vel si 50. miliaria juxta alios est etiam maxima distantia: Unde experientia videmus quotiescunque Iris apparet Tempore ante meridianum ad occasum appere, & tempore pomeridiano ad ortum, vel ad Aquilonem, quibus temporibus nos sumus inter Iridem & Solem: Unde existentes in quinto climate non possunt videre Iridem ad meridiem, seu austrum, & hoc; Quia versus illam partem non possunt manere inter Iridem & Solem, siquidem oportet nubem esse ad meridiem, & Solem ultra verticem capitis habitantium quod repugnat in quinto Climate in quo Sol semper transit per Zenith capitis; Ex quibus patet primo, quomodo Iris sese habeat ad nostrum aspectum; Datur etiam intelligi, quod non repugnet simul plures Irides fieri; Sive a Sole immediate, si ponantur duae nubes roridae, una ad ortum, altera ad occasum, licet forte ab eadem simul videri non possint ob rationem factam, vel una Sole immediate ad ortum, vel occasum, & altera ab ista alia nube rorida sufficienter sibi approximata, sicut speculum producit imaginem in alio speculo, an autem Luna efficiat Iridem posset dubitari, & videtur quod hoc ipsi non repugnet, esto non possit esse tam lucida in varietate colorum, sicut Iris a Sole procedens.

Dubitare etiam posset aliquis num fuerit Iris ante diluvium? Ratio dubitandi est, quia Genesis 9. dicit Deus se positurum arcum suum in nubibus tanquam signum diluvii nunquam futuri, ergo habetur ante non fuisse Iridem; Oppositum censeo verum cum D. Thoma, Carthus; Abulensi; & aliis in eundem lo-

cum; Et suadetur, quia cum Iris sit Meteorum naturale, cujus causae Physicae, verbi gratia Lumen Solis, & nubes rorida & fuerint ante diluvium, quare non & ipsa, & tunc cum isdem dico ex illo loco nihil haberi aliud, quam Iridem non fuisse ante signum, &c. institutione divina ad significandum amplius non futurum diluvium, quod potuit ipsi bene in Tempore advenisse de novo, esse tamen, & ante, & post signum pluviae naturale, quia nunquam apparet nisi in nube rorida quae est proxime resolvable in pluviam, an autem sit signum naturale non futurae amplius magnae inundationis, vide Conimb. hic Tract. 5. cap. 3. per totum de significatione Iridis, & quod sit signum pluviae praeter alios multos A A tenet Ovidius 1. Metamorphoseos dicens:

*Nuncia Junonis varios induit colores,
Concipit Iris aquas, alimenta quae nubibus affert:*

Haec de Meteoris ignitis aëreis, & Apparentiis Coelestibus dicta sufficiant, nunc ad alia Meteora gradum faciam. Sit igitur

QUAESTIO IX.

De Ventis, & Procellis.

Hic agendum erit de Causis, Locis,

I. commotione, cessatione, affectionibus ventorum: Circa primum Scotus docet hic lib. 2. Quæst. 4. in per quatuor Articulos agit de causis ventorum, docet inquam ibidem, Articulo 2. cum communi Peripateticorum post principem apud Conimb. hic Tract. 6. cap. 1. contra varios antiquos causam materialem ventorum non tantum esse aërem motum, sed esse praecipue exhalationem calidam, & siccam, & quod non sit aër sic commotus praecise, patet, quia in explosione tormentorum, in sufflatione tubarum, & ruina Domorum, contingit magna commotio aëris, & tamen nemo dixerit esse ventum, & quod sit exhalatio calida, & sicca probat Scotus ibidem, quia magni venti faciunt cessare magnas pluvias, quod non potest fieri nisi per calidum, & siccum, cum pluvia sit ex natura sua humida & frigida.

Secundò: Quia tunc maximè fiunt venti, dum apparent Cometae, coruscationes, & similia quorum materia est exhalatio calida, & sicca, ut supra, ergo & materia ventorum est talis; Dicitur praecipue, quia Scotus ibidem Articulo 2. dicit ventum posse augeri per commotionem aëris circumstantis exhalationes, cum aer sit valde flexibilis, & facile deducibilis ab impellente, imò Conimb. supra cap. 2. volunt vapores esse aliquando materiam venti, tum quia, inquiunt, non est ratio, quare vapores ascendentes ad mediam regionem non repellantur deorsum sicut exhalationes, & statum faciant; Tum quia venti, qui a mari veniunt humidi sunt; Tum denique, quia vesperi cernitur ad occasum color coeruleus, qui color indicat vapores elevatos, & tunc sequuntur ordinariè venti die sequenti, sed ex hoc de vaporibus tantum puto sequi, Quod vapores sint materia remota ventorum, utpote resolvable in exhalationes,

I. Ventorum causa materialis est aër, & exhalatio calida & sicca.

II.

tionem, sed convertibiles satis commodè præsuppositâ tamen semper quadam alteratione, ut probabilius puto. Causam intrinsicam ventorum formalem pono esse formam substantialem exhalationis calidæ, & siccæ.

III.

Causa formalis denominans est motus.

Causam verò formalem denominationis ventorum secundum Scotum Art. 2. jam citato est: Motus certus, & determinatus talium exhalationum, ita inquit Scotus, quòd exhalatio dicitur ventus à motu ejus, quemadmodum corpus dicitur esse album ab albedine ejus. Patet, inquit, quia si exhalatio non moveretur, tunc nullo modo dicitur ventus, & si moveatur directè sursum, adhuc non dicitur ventus, sed si moveatur directè deorsum, *Enephas*, & si circulariter moveatur deorsum dicitur *Turbo*, & si moveatur ad latus, & cum hoc quandoque ad diversas differentias positionis, tunc vocatur ventus, ex hoc inquit, sequitur quòd nomen ventus sit nomen connotativum, & supponit pro exhalatione calida, & sicca, connotando ipsum laterabiliter moveri.

IV.

De causa effectiva est difficultas.

Sed gravior difficultas est de causa efficiente talis motus, à quo exhalatio dicitur ventus, varia sunt circa hoc placita, ut videre est apud Conimb. hic Tract. 6. cap. 3. & Scotus supra Artic. 3. nam Necromantici causam effectivam talis motus ponunt Spiritus quosdam aëreos, seu Dæmones; Quidam Philosophi putant, causam esse ipsam naturam exhalationis, quæ secundum diversas inclinationes petit ferri nunc ad hanc, nunc ad illam positionem loci, utramque sententiam reiicit Scotus ibidem, præcipuè secundam, quia secundum ipsum, & veritatem motus iste lateralis deorsum non est naturalis exhalationi calidæ, & siccæ, quæ ob suam levitatem petit ascendere sursum: Astrologi autem volunt astra, & constellationes Cœlestes esse causas talis motus maxime loquendo de peculiari quorundam astrorum influxu, quia inquirunt experientiâ compertum est; Sæpè ex certa siderum coitione ortu & aspectu maximos ventos fuisse excitatos quibus favet Scotus saltem quæ ad specialem influxum dicens, *Secundò dico quòd ad hoc faciunt influentia, & specialiter quòd constellationes, quarum una nata est movere exhalationem ab una parte & altera ad aliam partem*; Iple verò ibidem causam effectivam præcipuam talis motus assignat frigiditatem propellentem deorsum exhalationem calidam, & siccam, & hoc inquit per istum motum, quia exhalatio calida & sicca elevata sursum à calore Solis, intellige principaliter, obviat frigiditati mediæ regionis, vel alterius vaporis frigidi interpositi, à qua ratione contrarietatis propellitur deorsum, & quia materia hujus est inclinata sursum idèò movetur ad latus, non directè deorsum, & una parte mota propter levitatem alia facillimè impellitur unà cum aëre, & sic continuatur ventus ille usque ad magnam distantiam quousque materia sic dispersa per diversas partes à Sole consumetur. Dicitur præcipuè, quia secundum Scotum ibidem in fine non oportet, quòd semper talis motus causetur à frigiditate propellente; Quia videmus inquit: Quòd si lignum frigidum, & humidum valde ponatur ad ignem, cum fuerit

V.

Influentia Astrorum, & frigus sunt præcipue cause.

bene digestum, & alteratum ab igne, quòd exeat fumus cum impetu, ac si ignis sufflaret; Similiter, inquit, videmus de aliquibus montibus exire fumum cum magno impetu, seu flatu ac si violenter sufflaretur, sicut dicit Aristoteles de aliquibus montibus Siciliæ: Una causa istius motus est, inquit, quòd exhalatio inclusa in monte, vel ligno bene digeritur, & alteratur à calore, ita quòd est bene levigata priusquam possit habere exitum, idèò cum pateat sibi exitus strictus, exit cum impetu magno, & forti acsi partes præcedentes sufflarentur à partibus subsequentibus. Dixit *una causa*, tum quia ibidem Quæst. 5. Articulo 1. num. 3. iple etiam assignat causam dicens, ex istis, inquit, potest primò ferri quòd causa motus ventorum non est præcisè frigiditas propellens exhalationem deorsum, quia exhalatio inclusa intermontem habet exitum in latere montis, ex quo exitu acquirit quodammodo impetum ad lateraliter movendum, & postea frigiditas propellit, ne directè possit ascendere, & sic possunt esse duæ cause hujusmodi motus lateralis, scilicet exitus lateralis de monte, & frigiditas propellens: Hæc Scotus & certè non video quemquam, qui rationabilius in hoc loquatur, quam ipse, & si fortè omnino non satisfaciatur in hac, ut ipse ait, difficultate magna dicendum cum Psalmista Psal. 134. & Jerem. cap. 1. Deum producere ventos de Thesauris suis, id est, de occultissimis naturæ secretis nobis incognitis.

Causam denique finalem ventorum enumerat Scotus ibidem Arti. 4. Prima est, congregatio nubium; Unde Aristoteles dicit, quòd Cœcias attrahat nubem sicut avas præcuniam. Secunda ad deferendum motus ab una regione ad aliam propter irrigationem terræ, nam per motum, quo nubes moventur, à ventis convertuntur nubes in aquam, & per talem aquam optimè irrigatur terra. Tertia, inquit, est salus arborum, quia sicut homo, & animalia præter nutrimentum indigent aliquo exercitio, ut melius conserventur in sanitate, ita consimiliter motus arborum per ventos est ipsis exercitium. Quarta causa potest esse purgatio aëris. Quinta pulchritudo universæ hæc de causis. Nunc de locis ventorum.

SCOTUS hic Quæst. 5. jam citata, Arti.

I. per totum, quidquid dicant alii, docet loca à quibus originaliter procedunt venti esse montes, seu potius latera montium, quæ sunt *Loca* alta quidem, sed tendentia ad declivitatem, & probat primò, quia montes sunt *Loca* concava, & porosa ad modum Spongiæ, sed talia *Loca* sunt maximè disposita, seu aptissima ad generationem exhalationum, ut patebit infra agendo de generatione fluviorum: Venti autem non sunt, nisi exhalationes sic vel sic motæ, ergò, &c. Secundò, quia videmus magnos ventos semper esse circa *Loca* montosa, non ob aliam rationem, quàm propter multitudine exhalationum in montibus generatam; Quia venti validissimi, verbi gratiâ, Boreas & Austro veniunt à montibus, ergò & reliqui venti à fortiori. Patet consequentia probatur antecessens de austro, seu, quòd veniant de montibus

versus meridiem, non à polo, quia exhalatio prius confumeretur, quam veniret ad nos transfundo per regionem superiorem maximè calidam, utpote Solis, quia vel venit à polo antarctico, vel à Tropico Cancrì, vel à montibus qui situantur versus meridiem, non à polo ut dictum est, non etiam à Tropico Cancrì, tunc enim sequeretur quod veniendo versus nos transiret supra cacumina altissimorum montium, consequens est falsum, quia tunc cineres dimissi ex sacrificiis Deorum non permansissent immoti per annum in cacumine montium, cuius oppositum invenit experientia, ergo relinquatur quòd ventus veniat à montibus. Et confirmatur, quia si Auster veniret à polo, vel à tropico non posset flare apud nos hìc, verbi gratià, vel in septimo climate nisi flaret in omni climate usq; ad polum vel Tropicos, hoc tamen est contra experientiam, quia sæpè hìc sunt magni venti, & in Lusitania summa serenitas, & sic de aliis. Nollem tamen negare solùm ventos provenire originaliter à montibus imò sicca exhalationes, quæ nascuntur in locis declivioribus miscerentur illis, qui veniunt de montibus, & ita augeri ventos, tantum ergò intendo hìc, præcipuè venire à montibus.

VIII. Ex quibus liquet fabulam esse, quod refert Virgilius in sua Æneid. Æoliam esse locum omnium ventorum, & Æolum esse Regem, eosque simul omnes inclusos tenere in uno carcere, & pro suo libitu posse hunc, vel illum ventum solvere ad turbandum mare, vel ad infestandos agros &c. dicens:

Nimborum in Patriam loca fasta furentibus Austris Æolum venite - - -

IX. Nunc de Causis commotionis & cessationis ventorum. Causas commotionis enumerat Scotus duas, prima est abundantia viscositatis & humiditatis, & propter hoc dicit Aristoteles, quòd terra depluta, seu humida est magis apta ad generationem ventorum, quam arida, quia dato quòd tunc surgant magni vapores, propter humiditatem simul, tamen elevantur multi vapores, & illi etiam vapores facile convertuntur in exhalationes, seu materiam ventorum, & quòd materia humida sit causa venti, patet inquit Scotus, quia lignum humidum in igne prius incipit fumare, quam aridum. Secunda causa est caliditas sufficiens materiam venti elevare, scilicet exhalationes & vapores, hinc in hyeme quamvis sit abundantia materia, tamen pauci fiunt venti defectu caloris elevantis, & contra in æstate pauci fiunt ob defectum materiae, licet sit copia caloris, in vere & Autumno plures fiunt venti. Causæ etiam cessationis ventorum sunt, similiter duæ, scilicet caliditas & frigiditas, licet diversimodè, caliditas etiam, dupliciter est causa cessationis ventorum, vel desiccando terram, & quasi suffocando exhalationem antequam per modum fumi elevetur, sicut purum lignum in magno igne prius comburitur, quam fumum ferè emittat, vel etsi sit elevata, illam consumendo & dispergendo, vel in aërem convertendo, ut in æstate. Item

F. Amandi Hermann Physica.

frigiditas eodem modo dupliciter est causa cessationis ventorum, vel per congelationem confringendo poros, & meatus terræ ut exhalationes nequeunt elevari, vel si elevantur, non tamen sinit in tantum elevati, ut causare possint ventum, sed quodammodo eos iterum in terram immergit, & ipsa obsidet terram, ne valeant amplius exire. De numero ventorum fusè agit Aristoteles hìc lib. 2. cap. 6. & plures alii apud Conimb. hìc tract. 6. cap. 4. per totum.

Omnes tamen conveniunt quatuor esse principes ventos, videlicet *Subsolanum*, qui fiat ab Oriente, æquinoctialem & *Favonium*, qui ab Occidente æquinoctiali, *Austrum*, qui à meridie, *Aquilonem*, qui à Septentrione; sed variant de aliis ventis his adjacentibus quos vocant laterales, quæ verò ab Aristotele de multitudine ventorum tradita sunt, sic se habent. Primò dividit Horizontem in multas partes, signatque punctum unum scilicet *A*. in quo sit Ortus æquinoctialis & alterum ei oppositum, videlicet *B* in quo sit occasus æquinoctialis, quæ duo puncta Horizontis diametrum faciunt, deinde plura puncta describit terminantia, alios Diametros in quibus Septentrionem & meridiem, item ortus & occasus, tam æstivos, quam brumales figit, quibus ita constitutis singulos ventos in singulis punctis collocat, & singulos duos sese ex diametro respicientes vult esse oppositos, unde ex ejus doctrina colligo esse octo ventos oppositos, quorum duo à duobus polis spirant, ut *Boreas* ab Arctico, *Auster* ab Antarcticò, alii verò sex à punctis tribus præcipuis ortus & occasus nimirum à duobus Solstitiis, ubi sunt quatuor venti, & in duobus punctis circuli æquinoctialis ab ortu Solstitii æstivi *Cæcias*, ab occasu ejusdem *Favonium*, ab ortu Solstitii hyberni *Vulturum*, ab occasu ejusdem *Africum*, ex quibus *Aquilo* & *Auster* inter se, *Cæcias* & *Africum* inter se, *Vulturum* & *Argastem* inter se, denique *Favonium* & *Subsolanum* inter sunt contrarii.

Verùm Aristoteles præter prædictos octo statuit tres alios ventos circa circum *Lactæum* seu *Galaxium*, quos vocat *Mesem* & *Tharsisciam*, & *Phaniticum*, *Tharsiscia* oppositum, & sic secundum Aristotelem sunt undecim venti in toto. Verùm RR. Philosophi & Hydrographi, qui rem studiosius in ordine ad usum nauticum tractarunt 32. ventos statuunt.

Primò ergo dividunt Horizontem in octo partes æquales æqualiter distantes, in quibus partibus ponunt octo principes ventos, quos vulgò ramos appellant: deinde totidem intermedios describunt, quos Lusitani *Mejas partidas* appellant: rursum inter hos 16. ventos totidem medios statuunt, quos quartas vocant, vel sic potius diviso Horizonte in 32. partes æquales, sub ea parte quæ est ad polum Arcticum collocant Septentrionem, & in parte per diametrum opposita Austrum, tunc intersecto hoc diametro ad angulos rectos ab ortu æquinoctiali, ad æquinoctialem occasum, sub ortu æquinoctiali ponunt *Subsolanum*, sub occasu æquinoctiali *Zephyrum*, seu *Favonium*, &

X. Quatuor sunt venti principales.

XI. Secundum Aristotelem sunt undecim.

XII. Alia ventorum partitio.

H h h h h a c t e

hactenus cum antiquis conveniunt: Deinde in puncto medio inter quoslibet horum principum ventorum, ventum unum constituunt nimirum inter Septentrionem, & Subsolanum ponunt *Mesem*; inter Subsolanum & Austrum *Euronotum*; inter Austrum & Zephyrum, *Nothozephyrum*; inter Zephyrum & Septentrionem *Thraciozephyrum*, sicque octo ventos descriptos habent. Deinde in puncto medio inter quosvis duos horum octo ventorum constituunt alium ventum, ut inter Septentrionem & Mesem, *Boream*, inter Mesem & Subsolanum *Ceciam*; inter Subsolanum & Euronotum, *Eurum*, seu *Vulturum*, inter Euronotum & Austrum *Phanicem*, seu *Phanicium*; inter Austrum & Nothozephyrum *Libanotum*; inter Nothozephyrum & Zephyrum, *Africum*; inter Zephyrum & Thraciozephyrum *Coram*; Denique inter Thraciozephyrum & Septentrionem, *Thracium*, seu *Circium*; & sic 16. ventos habent, & tunc rursus in puncto medio inter quoslibet duos constituunt alium ventum, quem alio nomine vocant, & sic habent 32. ventos, sed hoc penitus indagare Hydrographicorum, & vi nauticæ peritorum est. Præter hos ventos sunt & alii venti, quos Provinciales & alii quos Anniversarios appellant: Provinciales sunt, qui peculiare sunt certis Provinciis, sicut est Atheniensium ventus *Sciro*, Apuliæ, *Atabulus*, *Circius* Gallie Narbonensi, &c. Unde hoc mihi probat, quod Scotus supra dixit, ventos provenire à montibus, unde istæ Regionem quæ diversos in magnitudine & latitudine, & altitudine montes habent, habent etiam diversos ventos.

Venti Provinciales.

XIII. Anniversarios.

Anniversarii sunt quos Græci vocant *Etesias* semel in anno, & hoc circa ortum caniculæ flare solent, & hoc per aliquot dies, de quibus ultimis vide *Conimb. hic Traç. 6. cap. 6. per totum.*

XIV. Ventorum affectiones.

Ut autem sciatur quanam sint affectiones ventorum, illud generaliter sciendum, omnes ventos in nostra sententia, cum exhalationes calidæ, & siccæ sint ipsorum materia etiam esse calidos, & siccos de se exque natura sua: ab extrinseco autem induunt qualitatem Regionis, aut rimalis, per quod transeunt sive sit frigiditas, sive humiditas, hinc generaliter venti Septentrionales frigidiores sunt, quia per loca à Sole remota; Australes autem calidiores, saltem accidentaliter calidiores, quia per Zonam torridam & loca viciniore Soli; & cur humidiores? statim scietur & quod dico de Septentrionalibus & Australibus intellige proportionaliter, de ventis qui ad illos propius accedunt. *Subsolanus* verò & sicca & calidæ naturæ, quia æque distat utrique & subest Soli orienti. *Zephyrus* est gelidæ & humidæ naturæ. Sed ut aliorum ventorum affectiones transeamus, quia minoris momenti, & quia de eis sufficienter egit ipse Philosophus Sect. 26. problemat. per rotam, præcipue tangam affectiones, quæ spectant ad Austrum & Boream. *Boreas* est ergo ventus siccus, serenus & sanus, quia

Boreas siccus sanus, serenus.

secundum Medicos confert ad digestionem & confortat vim generativam, ita quod flante Borea, ut plurimum generatur masculi: *Auster* autem est ventus pluviosus, & humidus inducens ægritudines acutas, & tunc homines magis appetunt somnum & ratio hujus est, quia ventus Borealis venit à lateribus montium, qui obijciuntur ad Solem & respiciuntur à Sole, ac proinde exhalatio quæ cadit in materiam, vel quæ est materia venti Borealis, magis alterata à caliditate magis digesta, adeoque ille ventus est ficcior, & est frigidior propter loca frigidiora per quæ transit; ventus autem Australis venit à lateribus montium, qui obijciuntur ad Aquilonem, & respiciuntur ab Aquilone & non à Sole, sed potius stant in Solis umbra, ideoque vapores ibidem elevati sunt humidiores, crassiores & minus puri; ideo ventus Australis est humidus ratione vaporis crassi, ex quo generatur saltem mediata, & calidus ratione Regionum per quas transit, quia regiones meridionales sunt calidiores Septentrionalibus, & si queratur quare frequentius fiant venti Boreales quam Australes? Respondeo, quia versus Septentrionem est abundantia materie magis quam versus meridiem propter nimium calorem Regionum meridionalium continentem istam materiam, & quia latera montium Septentrionalium diutius obijciuntur Soli, & ab eo respiciuntur, scilicet ab ortu ad occasum, ideo calor frequentius potest materiam illam elevare versus septentrionem, quam versus meridiem, & tunc patet cur venti Boreales magis flant de die, quam de nocte, quia de nocte latera montium à quibus elevatur materia ventorum non visitantur à calore, quia tunc non respiciuntur à Sole.

Si dicas plures esse ventos Australes, quam Boreales & consequenter plus materie esse versus Austrum. Respondeo ventum Borealem quantum est de se esse copiosorem & impetuosorem, quia ut dixi in partibus à quibus venit, est copia materia ventorum; ventus tamen Australis per accidens, & secundum apparentiam potest dici & videri major, quia terra habitabilis procedendo versus Septentrionem continet magis areta, & stricta, ideoque exhalationes delate per ventum Australem semper magis ununtur, sed oppositum est procedendo versus Austrum, quia terra habitabilis vadit dilatando se, ideo ventus Borealis vadit semper se dilatando & amplificando, & ex tali ampliatione debilitatur sua virtus. Hæc de ventis.

Nunc de Procellis; Quæ potissimum sunt tres nautis periculose & formidabiles scilicet *Ecnephias*, *Typhon* & *Præcipitatio* seu *Incensio*, *Ecnephias* Græce, significans erumpens, est magnus quidam ventus, qui cum impetu magno simul descendit mox

recto ad terram, & proferunt quiddam sibi subest propè terram, & generatur hoc modo, quia in nubem valde densam, & inter se frigidam includitur exhalatio terrestris, multa & grossa, sicut aer in vesica, quæ exhalatio intus fortificata per Antiperistasin petit exitum à nube, & tandem deferendo secum deorsum magnam partem nubis disrumpit descendit cum magno impetu usque ad terram more fulminis: hanc procellam nauæ lusitani sub æquinoctiali sæpè experiuntur, unde suis periculis sæpè edocti vela dejiciunt, ne hujus procellæ impetu prosterantur, & ex illa parte nubis aliquando fluit magna copia ferventis aquæ, quæ statim vermes gignit & vestes attractos putrefacit.

Regionem aëris servantem suam humiditatem, ibique deponentes caliditatem, si quam reperunt à calore elevante, & infima Regione per quam transeunt, quæ ob reverberationem radi orum Solis à terra est calida, maximè temporæstivo, qui vapores deposito inquam illo calore in media Regione partim nativa virtute si sint vapores aquæ vel terræ, & maximè ob nimiam frigiditatem istius regionis sese frigori restitunt, adeo arctè in unum coire solent & condensantur, ut dum interponuntur inter aspectum nostrum & astra lucentia, vel astra ex toto vel in parte nobis occultent; nubes ergò nil aliud est, quàm vapor condensatus & inspissatus; & est duplex, quædam est nubes subtilior & magis rara, ac tenuis, ex qua ob defectum materiæ frigiditatis condensantis non generatur pluvia, sed aer vel in exhalationem convertitur: alia est nubes satis grossa & spissa, & hæc est materia proxima pluvie, quia (ut statim) pluvia nil est, quàm nubes in aquam soluta; quia, inquit Scotus, modus generationis pluvie est iste, vapor elevatus ab istis inferioribus usque ad mediam Regionem aëris ingrossatur & inspissatur per frigiditatem, & convertitur in nubem, quæ conversa in nubem per veteriorem, inquit, frigiditatem ulterius inspissatur, & convertitur in aquam & ista aqua guttatim cadens vocatur pluvia: vel aliter, inquit, generatur pluvia sic, quia sicut videmus quòd guttulæ aquæ generantur per reflexionem, intellige vaporem ad coopertorium ollæ effumantis, & similiter aqua rosea per reflexionem similiter vaporum ad latera vesicæ, cooperientis nimirum vas continens rosaceam, similiter vapor aqueus elevatus ab istis inferioribus ascendit quousque obviam frigiditati mediæ Regionis, à qua reflectendo propellitur & generatur ex eo aqua modo, jam dicto. Ex quo facile colligere potest quis, quare in corporibus animalium plus abundet phlegma tempore hyemali, quàm aliis temporibus, nimirum quia fumi & vapores ascendentes à nutrimento inveniunt poros cutis oppilatos, & obstruos à frigiditate exteriori, per quos proinde non possunt exire, & sic reflectuntur ad interiora cerebri & corporis, ibique convertuntur in phlegma.

Duplex est.

quare in hyeme homo abundet phlegmate.

Secunda procella & præcipua navigantium pestis est Typhon græcè, quasi valde concutiens, non enim tantum vela, sed etiam ipsas naves frangit & absorbet, imò integras Sylvas è terra evulsas, & petras alio secum nonnunquam rapit, & dum est valde remissa tollit pulveres, & stramina alia leviora, ut quotidie videmus. Generatur autem sic, in nube aquosa sufficienter frigida includitur exhalatio satis subtilis, quæ fortificata interius per Antiperistasin petit exitum è nube, & quia est materia levis cum impetu ascendit ad partem superiorem nubis, à qua iteratò propellitur deorsum, & ex ista violentia dividit nubem in parte inferiori ubi est debilior, & eodem impulsu descendit circulariter usque ad terram, & dum iteratò reflectitur à terra, secum rapit in altum illa corpora; differt autem à fulmine eò quòd sit in materia magis grossa & ab Cenephia, quòd sit in materia minus grossa. Alias multas differentias vide apud Scotum hic lib. 3. Quæst. 1. Artic. 1. & 2. per totum

Sed quandoque contingit, quòd materia Typhonis descendendo inflammetur, & appareat quasi rota quadrigæ ignita, & similiter materia Cenephiæ, & tunc vocatur Præster, seu quòd idem est incenso, & quòd istæ tres procellæ sint exhalationes calidæ & siccæ, tenet Scotus ibidem, nam & solvit tria argumenta in contrarium. Sunt autem quædam Sidera, quorum ortu hæc procellæ plerumque excitantur, ut Hyades, Orion, Aquarius &c. & sunt loca illis singulariter obnoxia, ut in Indica navigatione ea pars Oceani Atlantici, quæ bonæ spei promontorium alluit, & ea quæ ex portu Sinarum, Japoniam itur, eaque trajectio cæteris omnibus modò usitatis longè periculosior est.

QUÆSTIO X.

De Mercuris Aquæis & imprimis de Nivibus & pluvia.

Suppono jam ex dictis aliàs, Nubes non esse aliud, quàm vapores è terra, & cæteris inferioribus Corporibus humidis, verbi gratiâ, Aqua, Aëre &c. per calorem Solis, & aliarum constellationum influxum elevatos ad mediam F. Amandi Hermann Physica.

Ex dictis etiam datur intelligi, quæ sint cause pluvie, nam causa materialis est talis vapor vel aqua, vel etiam ipse aer mediæ Regionis, si frigiditas sit valde intensa. Causa formalis, vel est forma aquæ, vel forma alterius alicujus mixti imperfecti valde accedentis ad aquam. Causa efficiens est calor elevans vaporem sursum, & frigus propellens deorsum, item Cælestis influxus.

II. Causa Formalis.

Unde dum Saturnus cum Jove jungitur in Cancro, Scorpione, vel Piscibus verno tempore multæ contingunt pluvie, item tempore Interlunii & Plenilunii: ad pluviam, quàm valde conducunt venti, quorum aliqui nubes dissipant, alii aggregant & ex congregatis nubibus sine ventilationis motu aquam excutunt, unde in Ægypto raræ sunt pluvie, quia flatus Austri, qui secundum situm in illa

III. Quare in Ægypto raræ sint pluvie.

Hhhh a illa